

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

УДК 372.881.111.1

Babaievska Liudmyla*Senior lecturer at the Foreign Languages Department
Kharkiv I.P. Kotlyarevsky National University of Arts
ORCID ID: 0000-0003-1278-0086*

MUSIC AND SONGS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Бабаевская Людмила Валериевна*Старший преподаватель кафедры иностранных языков
Харьковский национальный университет искусств имени И.П. Котляревского*

МУЗЫКА И ПЕСНИ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Бабаєвська Людмила Валеріївна*Старший викладач кафедри іноземних мов
Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського*

МУЗИКА ТА ПІСНІ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

DOI: [10.31618/ESSA.2782-1994.2021.6.68.36](https://doi.org/10.31618/ESSA.2782-1994.2021.6.68.36)

Summary. Under consideration are main methods and approaches to teaching foreign languages, the main element of which is music and songs. The latest research and scientific publications on the use of musical material in teaching various aspects of foreign languages – grammar, vocabulary, speaking, listening, writing – have been analyzed. The main ideas and stages of introducing musical methods in the educational process have been described. The role of musical material in teaching foreign languages has been determined. The paper highlights basic skills of foreign language proficiency which can be improved by means of music methods and approaches. There have been indicated advantages of each of the presented methods. The effectiveness of the use of music and songs in teaching foreign languages has been proved.

Аннотация. В статье рассматриваются основные методы и подходы к обучению иностранным языкам, основным элементом которых является музыка и песни. Проанализированы последние исследования и научные публикации, посвященные вопросам использования музыкального материала в обучении различным аспектам иностранного языка: грамматики, лексики, говорения, аудирования, письма. Описаны основные идеи и этапы внедрения музыкальных методов в учебный процесс. Определена роль музыкального материала в обучении иностранным языкам. Выделены основные навыки владения иностранным языком, которые совершенствуются с помощью того или иного метода или подхода. Отмечено преимущества каждого из представленных методов. Доказана эффективность применения музыки и песен в обучении иностранным языкам.

Анотація. У статті розглядаються основні методи та підходи до навчання іноземних мов, основним елементом яких є музика та пісні. Проаналізовано останні дослідження та наукові публікації, присвячені питанням застосування музичного матеріалу в навчанні різних аспектів іноземної мови: граматики, лексики, говоріння, аудіювання, письма. Описані основні ідеї та етапи впровадження музичних методів у навчальний процес. Визначено роль музичного матеріалу в навчанні іноземних мов. Виокремлено основні навички володіння іноземною мовою, які вдосконалюються за допомогою того чи іншого методу чи підходу. Зазначено переваги кожного з представлених методів. Доведено ефективність застосування музики та пісень в навчанні іноземних мов.

Key words: *method, approach, music and songs, foreign language acquisition, jazz chants, audiosingual method.*

Ключевые слова: *метод, подход, музыка и песни, овладение иностранным языком, джазовые чанты, аудиосингвальный метод.*

Ключові слова: *метод, підхід, музика та пісні, оволодіння іноземною мовою, джазові чанти, аудіосінгвальний метод.*

Постановка проблеми. В сучасному світі знання та вивчення іноземної мови (ІМ) є одним з найважливіших складових сучасної, успішної людини. Міжнародна співпраця, обмін останніми досягненнями у різних сферах, а також поглиблення інтеграційних зв'язків були б неможливими без володіння іноземною мовою на

високому рівні. Це обумовлює значну необхідність вдосконалення методів та підходів до навчання іноземних мов та їх постійної модернізації. В сучасній методиці існує надзвичайно велика кількість різноманітних методів і підходів до навчання ІМ, як традиційних, так і альтернативних. Всі вони спрямовані на те, щоб зробити процес

навчання більш продуктивним та результативним. Ця стаття присвячена огляду тих методів навчання ІМ, невід'ємною частиною яких є музика та іншомовні пісні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема використання музичного та пісенного матеріалу на заняттях з іноземної мови вже отримала певне висвітлення в роботах як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Роль музики в навчанні ІМ досліджували Shtakser, I., Blodget T., Vervalin Ch., Lems K., Wicke, Rainer-E., Griffiee D., Arbate J. H., Murphy., Shoerp K., Facio A., Macarthur & W., Trojer, J., Метельницкая Т. Н., Гора Т. В., Нездропя Л. П., Московка І. С., Смірнова Л., Мельник С. Ю.. Різні аспекти використання пісенної творчості у викладанні іноземної мови розглядаються у дослідженнях Saricoban A. and Metin E., Mark Hancock, Herbert Puchta, Matthew Devitt, Gunther Gerngross (граматика); Judith Diamond and Elizabeth Minicz, Rolf Donald, Michelle Lazar, Lucy Baylis, Tan Siew Tee and Shi Soi Fah, Johanna E. Katchen (говоріння та аудіювання); Suzanne L. Medina, Betsy B. Lee (лексика); Gabriel Yardley, Sharon Myers, Holoubek, H. (письмо). Механізми засвоєння ІМ за допомогою музики досліджено в роботах S. Krashen, C.B. Brewer, R.J. Anton, D.Lazear.

Головною метою цього дослідження є короткий огляд інноваційних методів та підходів до вивчення іноземних мов з використанням музичного матеріалу, визначення їх ефективності.

Викладення основного матеріалу. Сучасний музичний підхід (Contemporary Music Approach)

В 1986 році, спираючись на ідеї Г. Лозанова та інших методистів, які намагалися впровадити музику в процес навчання іноземних мов, Рональд Дж. Антон (R. J. Anton) створив свій, не схожий на інші, метод навчання ІМ. СМА – це ретельно розроблений та добре продуманий "поетапний" підхід, що містить в собі конкретні етапи навчання і приймає до уваги не тільки лінгвістичні, але й психологічні фактори для більш ефективного оволодіння ІМ (в даному випадку іспанською). Окрім цього, на думку Антона, цей метод спрямовано на систематичну та цілеспрямовану працю, і засновано на практичних результатах досліджень діяльності лівої та правої півкуль головного мозку під час навчання ІМ. [9]

Щоб краще зрозуміти як насправді функціонує цей підхід, необхідно зазначити, що він не тільки допомагає зменшити афективний фільтр студентів (тобто допомагає їм розслабитися та стати більш відкритими для сприйняття нового матеріалу), але й об'єднує творчий, невербальний, емоційний процес, який здійснюється правою півкулею головного мозку, та особливе, вербальне, засноване на логіці вивчення, що забезпечується роботою лівої півкулі. Саме ця, так звана "ідеальна навчальна ситуація", що створена в наслідок взаємодії обох півкуль мозку, сприяє більш ефективному оволодінню іноземної мови.

Після трьох років створення, апробації та вдосконалення сучасного музичного підходу, його творці зосереджують свою увагу на десяти іспанських піснях різних стилів, які супроводжуються певними завданнями. Ритм і слова кожної пісні відповідають одній чи двом граматичним темам, необхідним для оволодіння певними мовними структурами.

Навчання за сучасним музичним підходом відбувається поетапно. Перший етап, "етап презентації пісні", складається з восьми кроків, спрямованих на формування та вдосконалення навичок говоріння, письма, аудіювання та на тренування пам'яті:

- 1) презентація діалогу;
- 2) слухання запису вдома (або в класі);
- 3) прослуховування запису пісні вдруге;
- 4) написання диктанту заснованого на тексті пісні, що вивчається;
- 5) записування студентами правильних варіантів на дошці;
- 6) аналіз та обговорення змісту пісні;
- 7) прослуховування запису пісні втретє, запропонування студентам заспівати пісню, спираючись на текст, написаний на дошці;
- 8) виконання домашнього завдання

На другому етапі, "етапі запису пісні", студенти виконують пісню на пам'ять через два тижня роботи з нею. Особливість СМА полягає в тому, що студентам пропонують запис однієї тієї ж пісні в двох частинах: перша частина містить і слова, і музику, а друга – лише музику. Таким чином, перший запис студенти слухають і повторюють слова пісні вдома або в лінгафонному кабінеті; пізніше вони слухають другий запис і намагаються заспівати пісню на пам'ять, слухаючи лише музичний супровід без слів. Саме в цьому і полягає третій, заключний етап навчання в межах метода Роджера Дж. Антона – "етап атестації". Він передбачає оцінювання правильності інтонації, ритму та вимови пісні, що вивчається. По закінченню третього етапу студентам пропонують на протязі одного тижня написати свій оригінальний текст пісні на іспанській мові. Таким чином, проаналізувавши, вивчивши та написавши декілька пісень, студенти здобувають засіб висловлювання своїх думок та велике бажання розмовляти на іноземній мові.

Завдяки СМА різні граматичні аспекти мови, що вивчається, об'єднуються з різними музичними стилями й ритмами, оскільки на думку Антона певний ритм може нагадати студентам пісню, а пісня в свою чергу нагадує їм граматичні структури. Він називає свій метод засобом об'єднання співу та психології з вивченням іноземної мови. В наслідок дослідження, здійсненого в 1986 році в Акронському університеті, 98% студентів, що вивчали іспанську мову за даною методологією, підтвердили факт покращення своїх знань, і 92% продовжили співати ці пісні для друзів і родичів. [1, с. 1169]

Отже вивчення окремих особливостей сучасного музичного підходу дозволило зробити наступні висновки щодо його переваг:

1) СМА використовує музику як один з найефективніших та доступних для нас засобів покращення пам'яті.

2) за допомогою пісень студенти вивчають ритм, інтонацію та вимову природнім засобом, оскільки вони слухають музику багато разів, а потім намагаються промовити ті звуки, які вони чують. В наслідок цього в процесі навчання активізується сумісна робота лівої і правої півкуль головного мозку, що сприяє покращенню здатності студентів згадувати необхідні в тій чи іншій ситуації мовленнєві структури.

3) Окрім забезпечення незабутнього, приємного досвіду вивчення ІМ, СМА також може допомогти зрозуміти основні принципи іноземної (іспанської) мови.

4) Оскільки більша частина роботи на уроці виконується студентами (робота з аудіозаписами), викладачі витрачають відносно малу кількість часу на те, щоб домогтися задовільних результатів

5) Результати анкетування студентів, що навчалися за методикою Роджера Антона, свідчать не тільки про те, що студентам подобається навчатися, але, й про те, що знання, яких вони набули, надовго залишаються в їх пам'яті, і вони з успіхом застосовують їх на професійному або побутовому рівнях.

Таким чином, прибічники сучасного музичного підходу приходять до висновку, що з появою цього методу процес навчання іноземних мов перейшло в новий вимір – в той, що мотивує, приносить задоволення й різноманітність, а головне користь кожній людині, що вивчає іноземну мову незалежно від її віку.

Аудіосінгвальний метод (Audiosingual Method). В 1980 році Уве Кінд (Uwe Kind) розробив новий аудіосінгвальний метод навчання іноземним мовам за допомогою пісень з відомими мелодіями. Він вважає, що завдяки знайомим мелодіям студенти зможуть перебороти страх перед невідомим або будь-які інші комплекси, пов'язані з вивченням нової мови. Метод Кінда було розроблено та апробовано в гарвардському університеті й інших американських та німецьких, японських, південно-американських та австралійських учбових закладах. Німецький методист дійшов висновку, "що за допомогою музики можна вивчити іноземну мову швидше, більш ефективно та з більшою віддачею, ніж шляхом механічного заучування в класі". [6, с. 49] Музика, на думку Кінда, впливає на ритм дихання людини і підвищує рівень її освіченості.

Курс вивчення ІМ (англійської, німецької або іспанської) складається приблизно з дев'ятнадцяти пісень, спрямованих на формування комунікативних навичок. Всі вони пов'язані з основними побутовими темами спілкування, наприклад, "Знайомство", "В ресторані", "У лікаря", "Подорож", тощо. Перш ніж почати

навчання, Уве Кінд рекомендує спочатку ознайомити студентів з ритмом, римою та мелодією пісні. Оскільки основними елементами цього методу є релаксація та задоволення, студентів не слід примушувати співати, особливо, якщо вони не вміють це робити або соромляться. Кожна пісня є самодостатньою і містить в собі певні граматичні та лексичні елементи. Їх можна застосовувати для підвищення настрою або мотивації студентів, для введення нового лексичного чи граматичного матеріалу, а також для закріплення вивченої теми. Автор аудіосінгвального методу пропонує декілька порад стосовно впровадження пісень в навчальний процес:

1) Якщо ви обираєте сучасну пісню для свого уроку, переконайтесь, щоб хоча б один зі студентів знав мелодію і міг її наспівати;

2) опишіть зміст тексту пісні простою мовою, запропонуйте студентам повторити нові слова за Вами;

3) зосередьте увагу студентів на змісті пісні та мовних функціях, пов'язаних з нею;

4) продемонструйте запис; студенти мають відпочивати під час прослуховування пісні;

5) продемонструйте запис ще раз, студенти повинні співати пісню декілька разів;

6) поділіть студентів на маленькі групи; кожна група має отримати свою партію пісні та заспівати її за ролями;

7) розіграйте пісню у вигляді рольової гри;

8) студенти можуть створити свої власні пісні та об'єднати їх у 'drama series'.

Методика Уве Кінда успішно застосовується у викладанні як англійської, так і німецької та іспанської мов в багатьох країнах світу та має позитивні оклики. Головна мета цього методу – навчити використовувати лексичний та граматичний матеріал пісенних текстів в мовленні.

Музично-лінгвістичний підхід (Musico-linguistic Approach). На думку австралійських музикознавців Макарута та Троджера (**Macarthur, W., Trojer, J.**) найбільш ефективним методом навчання іноземних мов є музично-лінгвістичний підхід. Це був один з перших методів, що відійшли від таких традиційних неефективних прийомів, як складання та заучування переліків слів і виконання механічних вправ. Серед основних принципів нового підходу слід назвати наступні:

а) презентація нового матеріалу повністю, замість часткового пояснення;

б) комунікація шляхом звуків, жестів та рухів, тобто немає необхідності в фонових, попередніх знаннях;

в) абстрактні поняття здебільшого демонструються, ніж пояснюються;

г) просування в навчанні відбувається на власний розсуд студентів;

д) студенти самі створюють новий матеріал, спираючись на результати перевірки гіпотези;

е) групове навчання сприяє взаємодії студентів;

е) зосередження уваги на пізнавальній діяльності, розумінні на слух та розвитку слухової пам'яті;

ж) емоційно заряджена, невимушена, довірлива атмосфера навчання;

з) повторення вивченого матеріалу, застосування прийому питання – відповіді. [8, с. 214-215]

Музично-лінгвістична система Макаурта та Троджера має три рівня – початковий, середній та підвищений. Початковий рівень передбачає читання вголос фраз із застосуванням метронома. Далі студенти співають текст в форматі канону, який має багату, сінкопійовану "перехресну" ритміку в партитурі та викликає задоволення. Середній рівень полягає в проведенні бесіди студентів з викладачем або іншими студентами у формі питань та відповідей, що, на думку авторів, сприяє покращенню пам'яті. Підвищений рівень вимагає, щоб студенти виписували текст пісні з графічним зображенням ритму та виконували його з метою активізації пам'яті.

Також Макаурт і Троджер пропонують інші види роботи на уроці іноземної мови: розповіді текст пісні в супроводі плескання ритму в долоні, пропускання певних слів з тексту, щоб студенти могли відновити цей текст або перетворити пісню в танець і виконати його. Всі ці прийоми збагачують музичні методи навчання іноземним мовам, підкреслюючи ритм пісні, що вивчається, та активізуючи тіло шляхом звернення до кінестетичних розумових здібностей. Нажаль, автори музично-лінгвістичного підходу не підтверджують його ефективність практичними результатами, проте ця теорія стала своєрідним імпульсом дослідження ролі музики в процесі вивчення іноземних мов.

Підхід джазових чантів (наспівів) (Jazz Chants Approach). Успіх застосування музики в навчанні іноземним мовам також відмічено в такому методі як *підхід джазових чантів*. Чанти (з англ. chants – наспіви) – це повторювані ритмічні фрази, які зазвичай потрібно кричати або співати хором. Цей підхід було розроблено викладачем університету м. Нью-Йорк Кероліноу Грехем (Carolyn Graham) в середині 70-х років. Протягом наступних двох десятиріч джазові чанти Грехем набули неймовірної популярності та визнання серед методистів всього світу. Щоб зрозуміти, в чому полягає їх ефективність та привабливість, необхідно розглянути їх основні особливості:

- Джазові чанти стимулюють до навчання. Під час співу учні можуть рухатися, хлопати в долоні, гуркотіти ногами. Таким чином ці пісні разом з музикою пропонують учням приємний засіб вивчення ІМ, також у них з'являється стимул створювати свої власні чанти та вірші.

- Ключом до успіху джазових чантів є ритмічна презентація природнього мовлення, яка об'єднує ритми розмовної американської англійської та ритми традиційного американського джазу. Окрім цього ритм цих пісень може бути

чудовим мнемонічним засобом. Сильний ритм та змістовний текст надовго залишаються в пам'яті, особливо якщо до чантів додається музика, рухи та рольові ігри.

- Джазові чанти багатозначні та комунікативні. Спів нагадує, в деякому розумінні, вправи на механічне запам'ятовування взірців, оскільки передбачають повторення певних структур і відповідь учнів. Однак на відміну від механічних вправ джазові чанти засновані на значенні, комунікації та аутентичному мовленні.

- Джазові чанти інтерактивні. Хоча на уроці застосовується багато повторень, вони завжди являють собою відповідну репліку учня або викладача і завжди завершуються такими завданнями, як "рольова гра". Завдяки джазовим пісням вивчення іноземних мов перетворюється в жвавий, природній та інтерактивний процес повторення й запам'ятовування.

Грехем пропонує викладачам п'ятирівневу модель презентації джазових чантів на уроці ІМ:

- 1) слухання та імітація пісні;
- 2) просте повторення хором;
- 3) групова відповідь;
- 4) рольова гра в ситуативному контексті;
- 5) індивідуальна відповідь.

- Джазові чанти можна застосовувати для навчання різним аспектам мови: звук та інтонація; ритм та рима; структура мови; лексика; ідіоматичне застосування мови; функції мови; американська культура.

- Джазові чанти можна використовувати для навчання учнів різних рівнів знань. Незважаючи на те, що ці наспіви орієнтовані на початковий рівень, їх цілком можна застосовувати для роботи зі студентами, які мають середній або просунутий рівень володіння мовою, що вивчається. Ідіоматичні фрази, доречність висловлювань, різноманітні форми гумору – все це лише частина того, що можна запропонувати учням старшого віку.

- І, нарешті, джазові чанти зменшують рівень стурбованості та підвищують мотивацію тих, хто навчається. Застосування музики допомагає багатьом учням та студентам розслабитися а можливість відпрацювати загальні фрази в реальній ситуації дозволяє учням відчувати себе більш комфортно під час застосування цих фраз в розмові. Також студенти більш позитивно відносяться до тих уроків, які містять музику. [4]

Не зважаючи на те, що головна мета цього підходу полягає в удосконаленні навичок говоріння та аудіювання, його з тим же успіхом можна застосовувати для закріплення певних структур в ситуативному контексті, ефективно використовувати як на практичних заняттях, так і для індивідуального заочного навчання.

"Singing the Language" – мультимедійний підхід до оволодіння іноземною мовою. Мультимедійний підхід до оволодіння ІМ було створено професорами коледжу Кеньйон Мецлер

(Metzler), Наньез (Núñez), а також викладачем Кларою Роман-Одьйо в 1997, США. Метою цього підходу є прискорення процесу оволодіння ІМ (а саме іспанською) за допомогою музики як привабливого засобу знайомства студентів з ключовими культурними цінностями, що вкладені в лінгвістичний та екстралінгвістичний контекст.

Модель, яку пропонує Клара Роман-Одьйо з колегами, спрямована на те, щоб прищепити студентам цінність співу мовою, що вивчається. Для цього виходячи з головних ідей комунікативного методу, вона розробила декілька принципів навчання ІМ, перевірених на практиці:

- активне використання пісень;
- навчання граматиці в контексті;
- забезпечення лінгвістичного та

культурного контексту [11]

Згідно з вищезазначеними принципами Клара Роман-Одьйо разом зі своїми колегами розробила власний навчальний курс вивчення іспанської мови, в якому:

а) пісні контекстуалізовані шляхом дослідження історичного та культурного контексту їх походження;

б) інтенсивна практика слухання забезпечувалась написанням диктантів з CD та коротких квізів.

в) відбувалось стимулювання співу мовою, що вивчається.

Наприклад, під час вивчення теми "Латиноамериканське болеро" студенти ознайомились з трьома основними контекстами, які значно вплинули на розвиток болеро – походження жанру на Кубі, еволюція болеро в Мексиці та "дискриптивно-розповідальне болеро" Пуерто-Ріко. Ці культурні дослідження дозволили розвинути навички аудіювання та письма, сприяли вивченню лексики в контексті та розвитку аналітичного мислення. Таким чином, на уроці студенти займались прослуховуванням коротких пісень, розмовляли про зв'язок пісні і культурного контексту, а також висловлювали свої точки зору та думки стосовно пісні, що вивчається.

Отже, дотримуючись метода Клари Одьйо, викладачі іноземних мов не тільки вчать своїх студентів розмовляти мовою, що вивчається, але й знайомлять їх з культурою, традиціями та реаліями носіїв цієї мови.

Висновки. Проаналізований матеріал дозволив сформулювати методологічну базу дослідження. Її основні положення можна представити таким чином.

1. Сучасний музичний підхід до навчання ІМ (Contemporary Music Approach) спрямовано, в першу чергу, на засвоєння граматичного матеріалу за допомогою спеціально підібраних пісень. Активізуючи дію лівої та правої півкулі головного

мозку на уроках іноземної мови, учні більш ефективно засвоюють запропонований матеріал.

2. Аудіосінгвальний метод має за свою мету підвищення настрою та мотивації студентів, а також подолання мовного бар'єру під час вивчення іноземної мови.

3. Музично-лінгвістичний підхід зосереджує увагу на формуванні лінгвістичної компетенції на основі музичної наочності, хоча ефективність його застосування досі не доведена.

4. Підхід джазових чантів відкриває багато можливостей для роботи з мовою: збагачення вокабул яру, покращення вимови, ефективне засвоєння граматичних конструкцій, підвищення мотивації до вивчення іноземної мови.

5. Мультимедійний підхід Клари Одьйо дає можливість не тільки вдосконалити мовні навички, але й глибше усвідомити національні культурні цінності.

Список літератури

1. Anton, R. J. Combining singing and psychology // *Hispania*, N 73. 1990. P. 1166-1170.
2. Brewer, C.B. Accelerated Learning // *Music and Learning: Integrating Music in the Classroom*. 1995.
3. Fitzgerald, L.A. A Musical Approach for Teaching English Reading to Limited English Speakers. // *Masterthesis*. National Louis University. 1994. 108 p.
4. Graham, C. Singing, chanting, telling tales; Arts in the language classroom: Delta Systems C°. 1998
5. Holoubek, H. Schreiben nach Musik. Available at: http://www.dasan.de/VDBZ/Projekte/Nono-ProjektDatein/schreiben_nach_musik.htm
6. Kind, U. Tune in to English. New York: Regents Publishing Company. 1980.
7. Krashen, S. Principles and Practice in Second Language Acquisition. 1981.
8. Macarthur, W., Trojer, J. Opus 2: Learning Language Through Music. *Revue de phonetique appliqué*, 1985. P. 211-222.
9. Mover, J. Note by Note Language Learning: The Potential of a Music-Centered ESL Pedagogy. MA thesis. Ottawa, Canada. 2017
10. Reimann, A. Music as a Medium for Language & Cultural Instruction // *The Association of Canadian Teachers in Japan (ACTJ)*. 2002.
11. Román-Odio, C. Singing the Language: A Multimedia Approach to Language Acquisition // *Mellon Workshop*. Kenyon College, December 5. 1998.
12. Sjolie, D. Beyond Passive Listening: The ESL Class Becomes a Band // *The Journal of Imagination in Language Learning and Teaching*. Volume IV. 1997.